

цивільного процесуального законодавства виключені положення про виняткове провадження, перегляд справ Верховним Судом України по суті як і раніше залишився винятковим.(ст. 355 ЦПК).

Звертаючись до аспекту правової ефективності касаційного провадження, необхідно зазначити, що законне судове рішення, як акт судової влади, має бути стійким і може переглядатись лише в окремих передбачених процесуальним законодавством випадках, виключно з підстав об'єктивного а не суб'єктивного характеру. Це означає, що жоден з учасників цивільного процесу та інших осіб, права та обов'язки яких встановлені судовим рішенням не може вимагати перегляду судового рішення, що вступило в законну силу з метою проведення повторного слухання справи і отримання для себе більш бажаного результату. Перегляд рішень суду в касаційному порядку не може використовуватися як прихована апеляція і сама можливість двох переглядів на один предмет спору не є підставою для повторного розгляду. Необхідно погодитись з точкою зору В. В. Комарова, щодо того, що відхилення від зазначеного принципу можливе лише тоді, коли воно спричинено незалежними і непереборними обставинами (Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: Монографія / В. В. Камарова, В. І. Тертішніков, В. В. Баранкова та ін.; / За заг. ред. професора В. В. Комарова. — Х.: Харків юридичний, 2008. — 928 с).

ГОНГАЛО Р. Ф.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук

СУДОВІ ДОРУЧЕННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Судове доручення є ефективним засобом за допомогою якого держави можуть надавати правову допомогу одна одній, а також це спосіб (засіб) за допомогою якого здійснюється міжнародне співробітництво судових та інших юрисдикційних органів різних держав.

Питання надіслання і виконання доручення суду іноземної держави у цивільному процесі на національному законодавчому рівні регулюється такими основними нормативно-правовими актами, як: Цивільно-процесуальний кодекс України (розділ X, статті 415–419); Закон України «Про міжнародне приватне право» (стаття 80); Інструкція «Про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання

доказів та визнання і виконання судових рішень» від 27.06.2008 та іншими(Рибак О. С. Правова природа О. С. Рибак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. — О., 2013. — № 6—1, ч. 2. — С. 88).

Міжнародно-правова допомога у цивільних справах здійснюється у різних формах і за допомогою використання тих засобів, які передбачені нормами права на рівні національного та міжнародного законодавства. Ці норми складають джерела правового регулювання цивільно-процесуальних правовідносин ускладнених іноземним елементом.

Проаналізувавши міжнародні конвенції, необхідно зазначити, що на міжнародному рівні означене питання регулюється трьома основними документами (універсальними договорами): Гаазька конвенція з питань цивільного процесу 1954 року; Гаазька конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або торговельних справах 1965 року; Гаазька конвенція про отримання за кордоном доказів з цивільних і торговельних справ 1970 року.

Варто зазначити, що серед науковців є різні підходи до визначення правової природи судового доручення. Одні вчені визначають його як вид правової допомоги, деякі — як форму взаємодії між уповноваженими органами держави, інші — як інструмент (засіб) за допомогою якого надається така допомога.

У юридичному словнику зазначається, що судове доручення — спосіб сприяння суду в збиранні доказів(Гончаренко В. Г. Словник термінів / В. Г. Гончаренко // Правознавство: навч. посіб. / За ред. В. Г. Гончаренка. — К. : Юристконсульт, КИТ. — 2007. — 636 с. С. 545). Тобто у словнику судове доручення визначається як спосіб. Ми погоджуємося із такою позицією, проте вважаємо, що за обсягом тих сутнісних ознак, які містяться у ньому, воно повною мірою не розкриває зміст поняття. Так, оскільки доручення може стосуватися не лише збирання доказів, але й інших питань правового характеру, наприклад може містити звернення про вручення судових документів особам, які знаходяться на території іноземної держави та інших питань.

Виконання судових доручень називається наданням (реалізацією) міжнародної правової допомоги (Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс : підручник / М. Й. Штефан. — К. : Ін Юре, 2005. — С. 584). Обсяг правової допомоги, яка може надаватися судами України іноземним судам у проведенні окремих процесуальних дій, статтею 415 ЦПК України визначається у загальному вигляді.

Вважаємо, що виконання судового доручення є одним із важливих елементів у наданні правової допомоги. Істотне значення має правильне оформлення і надіслання доручення до суду іноземної держави, яке потім буде ним виконуватися. Вимоги щодо змісту і форми судового

доручення регулюються як внутрішнім право кожної держави (наприклад, в Україні це питання регулюється статтею 416 ЦПК України), так і міжнародними нормативно-правовими актами (наприклад, стаття 3 Конвенції «Про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах» від 18 березня 1970 р.).

Як слушно зазначає М. С. Каменецька, правова допомога держав включає такі напрямки, як: вручення документів; виконання процесуальних та інших дій, передбачених законодавством запитуваної країни, в тому числі: складання та пересилання документів, проведення оглядів, вилучення та передача речових доказів, проведення експертизи, допит сторін, третіх осіб, свідків, експертів, розшук осіб, визнання та виконання судових рішень по цивільним справам і виконавчих написів. При розгляді справ, ускладнених іноземним елементом, часто виникає необхідність здійснення процесуальних дій на території іноземної держави і для цього використовується інститут судових доручень.

Також це простежується з аналізу статті 1 Конвенції «Про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах» від 18.03.1970 (дата набуття чинності для України: 21.07.2001), де зазначається, що у цивільних або комерційних справах судовий орган Договірної Держави може відповідно до положень законодавства цієї Держави шляхом надіслання судового доручення звернутися до компетентного органу другої Договірної Держави з проханням отримати докази або провести інші процесуальні дії. Проаналізувавши означене положення, необхідно підкреслити, що судове доручення слугує процесуальною формою оформлення правовідносин у сфері надання міжнародно-правової допомоги.

ЧВАНКІН С. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук,
голова Київського районного суду м. Одеси

ПИСЬМОВІ ДОКАЗИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Важливим засобом доказування в суді являються письмові докази, тобто будь — які документи, акти довідки, листування службового або особистого характеру або витяги з них, що містять відомості про обставини, які мають значення для справи (ст. 64 ЦПК України).

Письмові докази відносяться до особистих доказів, на їх формування впливають особисті якості людини: вік, спеціальність, освіта,